



2012 DÜNYA AÇIK EĞİTİM KAYNAKLARI (AEK) KONGRESİ UNESCO PARİS 20-22 HAZİRAN 2012

2012 PARİS AEK BİLDİRGESİ

Önsöz

Dünya AEK Kongresi UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü) tarafından Paris'te, 20-22 Haziran 2012' de gerçekleştirildi.

Konu ile ilgili önem teşkil eden uluslararası başlıklar:

Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (Madde 26.1): "Herkes eğitim hakkına sahiptir";

Birleşmiş Milletler (BM) Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesi (Madde 13.1): "Herkes eğitim görme hakkı";

1971 Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesi ve 1996 Dünya Fikri Haklar Teşkilatı (WIPO) Telif Hakları Sözleşmesi;

2000 Milenyum Bildirgesi ve 2000 Dakar Eylem Planı, Çocuklara, gençlere ve yetişkinlere kaliteli temel eğitim sağlama garantisi;

2003 Dünya Bilgi Toplumu Zirvesi, İlkeler Bildirgesi: "Herkesin bilgiyi üretebildiği, bilgiye erişebildiği, bilgiden yararlanabildiği ve bilgiyi paylaşabildiği, insan merkezli, kapsayıcı ve kalkınma odaklı bir bilgi toplumu inşa etmek";

2003 UNESCO'nun Çok Dilliliğin Kullanımı ve Sanal Uzaya Evrensel Erişimin Geliştirilmesine ilişkin önerisi;

2005 UNESCO Kültürel İfade Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi'nde bahsi geçen: Zengin ve çeşitli bir kültürel ifadeler yelpazesine dünyanın her yerinden eşit erişim ve kültürleri ifade etme ve yayma araçlarına erişim, kültürel çeşitliliğin değerinin artırılması ve karşılıklı anlayışın teşvik edilmesi için önemli temelleri oluşturmaktadır.

2006 Engelli Hakları Sözleşmesi (Madde 24), Engelli bireylere eğitim hakkı;

6. Uluslararası Yetişkin Eğitimi Konferansı Bildirgesi, yetişkin öğretimi ve eğitiminin temel rolünü vurgulamaktadır.

Vurgu: Açık Eğitim Kaynakları (AEK), ilk kez UNESCO 2002 Açık Ders Malzemeleri Forumu'nda (Forum on the Impact of Open Courseware for Higher Education in Developing Countries) literatüre kazandırılmıştır. Kavram; herhangi bir sınırlama/kısıtlama olmaksızın, ücretsiz erişilebilen, kullanılabilen, uyarlanabilen ve yeniden dağıtılabilen açık lisans (Open Licence) altında yayınlanan ya da kamu malı olarak belirlenen, dijital veya diğer ortamlarda bulunan eğitim, öğretim ve araştırma materyalleri olarak ifade edilmektedir. Açık lisanslama, uluslararası anlaşmalarda ve eserin yazarına saygı doğrultusunda tanımlanan mevcut entelektüel mülkiyet hakları çerçevesinde yapılandırılmıştır.

Hatırlatma; Açık Eğitim Kaynakları ile ilgili ilke ve bildirimler; 2007 Cape Town Açık Eğitim Bildirgesi, 2009 Açık Eğitim Kaynakları Dakar Bildirgesi, 2011 Yüksek Öğretimde Açık Eğitim Kaynakları üzerine Öğrenme Topluluğu ve UNESCO kararları.

Belirtme; Açık Eğitim Kaynakları yukarıda belirtilen uluslararası anlaşmaların amaçlarını desteklemektedir.

Öneri; Devletler olanakları ve yetkinlikleri doğrultusunda Açık Eğitim Kaynakları ile ilgili aşağıdaki maddeleri desteklemelidirler;

- a. AEK'nin farkındalığını artırmak ve kullanımını teşvik etmek.
Özel eğitim ihtiyaçlarına, cinsiyet eşitliğine ve toplumsal katılıma katkı sağlamaya yönelik yaşam boyu öğrenme açısından tüm düzeylerdeki (resmi ve resmi olmayan) eğitim olanaklarına erişimi yaygınlaştırmak için AEK'nin kullanımını sağlamak ve bu kullanımı desteklemek. AEK'nin daha yoğun kullanılmasıyla eğitim ve öğretim çıktılarının kalitesini artırmak ve maliyet etkinliğini geliştirmek.
- b. Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin kullanımı için elverişli bir ortam oluşturmak.
Yeterli altyapı olanaklarını, özellikle elde edilebilir geniş bant bağlantısı, yaygın mobil teknolojileri ve güvenilir elektrik kaynağı gibi olanakları geliştirerek sayısal uçurumu azaltmak. Açık standartlar çerçevesinde dijital formatlardaki AEK'nin kullanımını ve gelişimini teşvik etmek, medya ve bilgi okuryazarlığını geliştirmek.
- c. AEK'ye yönelik strateji ve politikaların geliştirilmesini desteklemek.
Eğitimi geliştirmek amacıyla geniş kapsamlı stratejiler dahilinde AEK'nin kullanımı ve üretimi için özel politikaların geliştirilmesini desteklemek.
- d. Açık lisanslama yapılarının kullanımını ve benimsenmesini sağlamak.
Telif hakkı sahibinin haklarını göz önünde bulundurarak, farklı türlerdeki kullanıma izin veren ve bir dizi yapıyı kapsayan açık lisanslama aracılığıyla tüm dünyada eğitim materyallerinin yeniden kullanımına, gözden geçirilmesine, yeniden düzenlenmesine ve yeniden dağıtımına olanak sağlamak.
- e. Kaliteli öğrenim materyallerinin sürdürülebilir bir şekilde geliştirilmesi için kapasite gelişimini desteklemek.
Öğrenen konumundaki tüm bireylerin çeşitliliği ve yerel ihtiyaçlar dikkate alınarak erişilebilir, yüksek kalitedeki eğitim kaynaklarının üretilmesi ve paylaşılması için kurumları desteklemek, öğretmenleri ve diğer personeli eğitmek ve motive etmek. AEK'nin kalite güvencesini ve değerlendirilmesini desteklemek. AEK aracılığıyla elde edilen öğrenme çıktılarının değerlendirilmesi ve belgelendirilmesi için mekanizmaların geliştirilmesini teşvik etmek.

- f. AEK stratejik ortaklıklarını desteklemek.
Açık lisanslı olarak çeşitli medya ortamlarında yayınlanmış materyallerin paylaşılması için fırsatlar yaratmak amacıyla ileri teknolojinin avantajlarından yararlanmak. Eğitim, sanayi, kütüphane, medya ve telekomünikasyon sektörleri arasındaki yeni stratejik ortaklıklar ile söz konusu materyallerin sürdürülebilirliğini sağlamak.
- g. Farklı dil ve kültürler çerçevesinde AEK'nin geliştirilmesini ve uyarlanmasını teşvik etmek.
AEK'nin erişilebilirliğinden ve uygunluğundan emin olmak için yerel dillerde ve farklı kültürlerde üretimini ve kullanımını desteklemek. AEK paylaşımının, yerel bilgi ve haklara saygının hükümetler arası örgütler tarafından diller ve kültürler arası boyutlarda desteklenmesini sağlamak.
- h. AEK alanında araştırmaları teşvik etmek.
AEK'nin geliştirilmesi, kullanımı, değerlendirilmesi ve yeniden bağlamsallaştırılması konularında karşılaşılan zorluklar ve fırsatlar üzerine araştırmaları desteklemek. AEK'nin kamu yararına kanıt temelli güçlendirilmesi için öğretim ve öğrenim kalitesi ve maliyet-verimliliği üzerindeki etkileri ile ilgili çalışmaları teşvik etmek.
- i. AEK'ye erişimin ve AEK'nin paylaşımının kolaylaştırılmasını sağlamak.
Belirli ihtiyaçlara net bir şekilde cevap veren ve alâkalı AEK'ye erişmek için kullanıcı dostu araçların geliştirilmesini teşvik etmek. Birlikte çalışabilirliği sağlamak ve değişik ortamlarda AEK'nin kullanımını kolaylaştırmak için gerekli standartlara uyum sağlamak.
- j. Kamu fonları ile üretilen eğitim materyallerinin açık lisans altında yayınlanmasını teşvik etmek.
Hükümetler/yetkili merciler, yapılan yatırımlardan en üst düzeyde kâr elde etmek adına kamu fonları ile oluşturulan eğitim materyallerinin açık lisans altında (gerekli gördükleri herhangi bir kısıtlama ile) yayımlanmasını sağlayarak toplumun yararına sunabilirler.

Türkçe'ye çeviren Muharrem Yılmaz ve Tolga Çakmak, 10.11.2012